

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.4.49>

FUNKCJONALNE PODSTAWY DZIAŁALNOŚCI ADWOKATA W POSTĘPOWANIU ADMINISTRACYJNYM

Viktor Shevchuk

student Instytucji szkolnictwa wyższego “Międzynarodowy Uniwersytet Biznesu i Prawa”

ORCID ID: 0009-0002-0950-3707

shevchuk.s@ukr.net

Adnotacja. Artykuł poświęcono zagadnieniom związanym z ustaleniem specyfiki funkcjonalnych zasad działalności adwokata w postępowaniu administracyjnym poprzez określenie istoty statusu prawnego adwokata i warunków jego nabycia, podkreślenie specyfiki roli adwokata jako uczestnika postępowania administracyjnego oraz zasad takiego udziału w rozpatrywaniu sporów publicznoprawnych. Zauważono, że status adwokata jest szczególnym statusem prawnym: nie jest on nabywany przez wszystkie osoby, ale tylko przez tych, którzy wykonują zawód prawniczy. Autor sugeruje, że status prawny adwokata powinien być interpretowany jako prawnie umocowana pozycja jednostki w stosunkach społecznych, w których jej prawa i obowiązki są wykonywane w trakcie wykonywania prawa w granicach i zgodnie z procedurą ustanowioną przez prawo.

Regulacyjne i prawne wsparcie praktyki prawniczej jest zorganizowane w zależności od: 1) poziomu konsolidacji prawa; 2) rodzaju źródła prawa, w którym są zawarte; 3) w zależności od przedmiotu regulacji prawnej. Autor ustala, że specyfika udziału adwokata w sporach publicznoprawnych jest pośrednio zdeterminowana przez specjalizację działalności adwokackiej. Jednocześnie nie ma ona wpływu na status prawny adwokata.

Słowa kluczowe: adwokat, status prawny, postępowanie administracyjne, pomoc prawna, spór publicznoprawny, przedstawiciel.

FUNCTIONAL FUNDAMENTALS OF LAWYER'S ACTIVITY IN ADMINISTRATIVE JURISDICTION

Viktor Shevchuk

External Postgraduate Student, International University of Business and Law

ORCID ID: 0009-0002-0950-3707

shevchuk.s@ukr.net

Abstract. The article is devoted to highlighting the issues related to the establishment of the features of the functional principles of the lawyer's activity in administrative proceedings by determining the essence of the lawyer's legal status and the conditions for its acquisition, highlighting the features of the role of the lawyer as a participant in administrative proceedings, as well as the principles of such participation in the consideration of public legal disputes. It is noted that the status of a lawyer is a special legal status: not all natural persons acquire it, but only those who practice law. The legal status of a lawyer is proposed to be interpreted as a legally established position of a natural person in social relations, in which his rights and obligations are realized when practicing law as a lawyer within the limits and in the manner established by law.

Regulatory and legal support of the lawyer's activity is structured depending on: 1) the level of legal consolidation; 2) the type of source of law in which they are contained; 3) depending on the subject of legal regulation. It was established that the specificity of the lawyer's participation in the consideration of public legal disputes is mediated by the specialization of the lawyer's activity. At the same time, it does not affect its legal status in any way.

Key words: lawyer, legal status, administrative proceedings, legal aid, public legal dispute, representative.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Віктор Шевчук

здобувач Закладу вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права»

ORCID ID: 0009-0002-0950-3707

shevchuk.s@ukr.net

Анотація. Статтю присвячено висвітленню питань, пов'язаних із встановленням особливостей функціональних засад діяльності адвоката в адміністративному судочинстві шляхом детермінації сутності правового статусу адвоката та умов його набуття, виокремлення особливостей ролі адвоката як учасника адміністративного судочинства, а також принципів такої участі в розгляді публічно-правових спорів. Зазначено, що статус адвоката є спеціальним правовим статусом: його набувають не всі фізичні особи, а лише ті, що здійснюють адвокатську діяльність. Правовий статус адвоката запропоновано тлумачити як юридично закріплене становище фізичної особи

у суспільних відносинах, в яких реалізуються її права та обов'язки при здійсненні адвокатської діяльності у межах та в порядку встановленому законодавством.

Нормативно-правове забезпечення діяльності адвоката структуровано залежно від: 1) рівня правового закріплення; 2) виду джерела права, у якому вони містяться; 3) залежно від предмету правового регулювання. Встановлено, що специфіка участі адвоката в розгляді публічно-правових спорів, опосередковано спеціалізацією адвокатської діяльності. При цьому, жодним чином не впливає на його правовий статус.

Ключові слова: адвокат, правовий статус, адміністративне судочинство, правнича допомога, публічно-правовий спір, представник.

1. Introduction

Переосмислення взаємин публічного та приватного секторів торкнулось усіх сфер суспільного буття, включаючи паралелі діяльності публічних інституцій та адвокатів як представників інтересів осіб, незалежно від їх публічної чи приватної природи. В ході здійснення адміністративного судочинства, адвокат залучається виключно як особа, що надає професійну правничу допомогу, а його діяльність під час вирішення публічно-правових спорів опосередковано й тим, що: а) адміністративне судочинство зазнає змін в частині застосування цифрових технологій та процесів глобалізації; б) формується європейський підхід до правового регулювання правового статусу адвоката, що спричиняє відсталість наявних правових положень. Окремого значення щодо визначення функціональних можливостей адвоката в адміністративному судочинстві відведено й загально-правовим вимогам, що висуваються до адвокатської діяльності, включаючи норми професійної етики.

Засади дослідження функціональних основ участі адвоката в адміністративному судочинстві складає загальні та спеціальні методи доктринально-юридичного пізнання: діалектичний метод, формально-логічний метод, структурно функціональний метод, метод системного аналізу а також ряду емпіричних методів. Вагомими можна вважати висновки, яких зроблено вченими щодо: сутності адвокатської діяльності (наприклад, праці Бойка А.Д., Варфоломєєвої Т.В., Забуровського В.В., Сафулька С.Ф., Святоцького О.Д., Хотенець П.В. та інших), учасників адміністративного процесу (наприклад, праці: В.І. Бенедик, О.В. Закаленко, С.В. Ківалова, Д.А. Козачук, В.К. Колпакова, І.О. Корецького, О.М. Михайлова, А.О. Неугоднікова, А.Ю. Осадчого, Н.Б. Писаренко, М.І. Смокович, І.В. Топор, Є.В. Чаку, Д.М. Четет та інших). Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, питання участі адвоката в адміністративному судочинстві є невирішеним в повній мірі.

Практична значимість: результати дослідження є корисними як для нормотворчої діяльності, так і правозастосування.

Новизна та оригінальність дослідження: всі результати отримані самостійно, є оригінальними (відсутні аналоги та некоректні запозичення). Предмет дослідження розглядається в Україні вперше і має перспективу подальшого розвитку.

2. Правовий статус адвоката: сутність та умови набуття

Усталеним є підхід до трактування поняття «статусу» в праві як такого, що використовується для позначення становища суб'єкта у правовій системі (Марчук, 2003: 58). Тобто, конкретний суб'єкт може набувати конкретного правового статусу в конкретних правовідносинах. Це пов'язано з традиційним співвідношенням особи та права, за допомогою якого державою окреслюються межі можливої діяльності, становище щодо інших суб'єктів, індивідуальні або типові ознаки, які властиві суб'єктові (Гусаєв, 200: 41).

Слушною є позиція Панчишена А.В. (2010) щодо трактування категорії «правовий статус» як такої, що позначає чітку структуру та визначає принципи взаємодії між суб'єктами суспільних відносин, а також їх місце в існуючій системі правових відносин. На противагу, С.Г. Стеценко (2007: 90) пропонується детермінувати правовий статус через сукупність прав, обов'язків і гарантій їх реалізації, яких визначено в нормативних актах.

Отже, під правовим статусом розуміється юридично закріплене становище конкретного суб'єкта у суспільстві, його конкретні права та обов'язки, що встановлені законодавством і гарантовані державою. Правовий статус може мати як загальний, так і спеціальний прояв. Останнє означає те, що спеціальний статус може бути набутий за визначених умов. На думку Т.І. Білоус-Осінь (2015): «...спеціальні статуси конкретизують загальний правовий статус на рівні окремих соціальних груп, відрізняються різноманітною галузевою гамою, ніж загальний статус. Спеціальні статуси можуть знаходитися в рамках однієї галузі права (або володіти комплексним характером). Відмежування спеціального статусу однієї особи від усіх інших осіб лежить у площині її правосуб'єктності, головним чином дієздатності, оскільки правоздатність є однаковою і рівною для всіх».

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (2013), адвокатом є фізична особа, що здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені законодавством. Отже, статус адвоката є спеціальним правовим статусом, його набувають не всі фізичні особи, а лише ті, що здійснюють адвокатську діяльність. Можливо виокремити такі ознаки, що в своїй сукупності позначатимуть те, що фізична особа здійснює адвокатську діяльність:

1) така діяльність є незалежною, що підтверджується нормативним визнанням незалежності адвоката від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;

2) така діяльність є професійною, що забезпечується встановленням сукупності вимог до майбутнього адвоката, типу: повної вищої юридичної освіти, володіння державною мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», наявності стажу роботи в галузі права не менше двох років, складання кваліфікаційного іспиту, проходження стажування, складання присяги адвоката України та отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю;

3) така діяльність змістовно стосується здійснення: а) захисту, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення; б) представництва, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні; в) надання інших видів правової допомоги клієнту – діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення.

Таким чином, правовий статус адвоката – це юридично закріплене становище фізичної особи у суспільних відносинах, в яких реалізуються її права та обов'язки при здійсненні адвокатської діяльності у межах та в порядку встановленому законодавством. Виокремлено ознаки, що в своїй сукупності позначатимуть те, що фізична особа здійснює адвокатську діяльність.

Правомочність на отримання правового статусу адвоката є елементом правоздатності фізичної особи, однак реалізувати його може тільки особа, що відповідає певним критеріям. Йдеться про те, що фізична особа із повною цивільною дієздатністю має право на здійснення адвокатської діяльності при умові державна отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю у порядку, встановленому законом (*Питання реформування процедури складення кваліфікаційного іспиту для отримання права на заняття адвокатською діяльністю, 2018*).

Значимо, що незалежно від отримання свідоцтва про право на зайняття адвокатської діяльності, нормативно виокремлюються обмеження щодо набуття цими особами правового статусу адвоката. Можливо виокремити безумовні обмеження, які не пов'язані з впливом певних строків та умовні, що діятимуть в установлених темпоральних межах.

До безумовних обмежень набуття статусу адвоката віднесемо:

1) наявність непогашеної чи незнятої в установленому законом порядку судимості за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також нетяжкого злочину, за який призначено покарання у виді позбавлення волі;

2) визнання судом особи недієздатною чи обмежено дієздатною.

До умовних обмежень набуття правового статусу адвоката віднесемо:

1) позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю – встановлюється протягом двох років з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;

2) звільнення особи з посади судді, прокурора, слідчого, дізнавача, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення – встановлюється протягом трьох років з дня такого звільнення.

Підсумовуючи приходимо до висновку, що правовий статус адвоката є спеціальним правовим статусом, якого можуть набувати виключно особи, що володіють повною цивільною правосуб'єктністю та на яких не поширюються встановлені законом обмеження.

3. Нормативно-правове забезпечення діяльності адвоката

Нормативно-правове забезпечення у цілому відображає вплив держави на окремі суспільні відносини за допомогою прийняття відповідних юридичних норм, що приймаються з урахуванням специфіки предметного впливу та методів, яких обрано для цього з метою забезпечення стабільного правопорядку, нормального функціонування державних органів, організацій та установ, які мають забезпечувати охорону й захист прав, свобод і законних інтересів громадян. Спрямування нормативно-правового забезпечення на суспільні відносини, що стосуються діяльності адвоката залежить від сфери правового впливу та форми прийнятого юридичного регулятора.

Нормативно-правове забезпечення діяльності адвоката можливо класифікувати наступним чином:

1) залежно від рівня правового закріплення шляхом виокремлення національних та міжнародних;

2) залежно від виду джерела права, у якому вони містяться шляхом виокремлення законів України та підзаконних нормативно-правових актів (*Галуцько, Правоторова та ін., 2020: 45*);

3) залежно від предмету правового регулювання шляхом виокремлення: а) тих, що регламентують окремі елементи правового статусу адвоката; б) тих, що регламентують особливості здійснення адвокатської діяльності.

Зазначимо, що систематизація нормативно-правового забезпечення діяльності адвоката є необхідною для виявлення особливостей цієї сфери та наявних у ній правових пробілів.

Серед міжнародних нормативно-правових актів, які певним чином регулюють діяльність адвоката чільне місце відведено Основним положенням про роль адвоката (1990), якими зроблено вказівку на те, що адекватне забезпечення прав людини і основних свобод, на які усі люди мають право, надається їм в економічному, соціальному, культурному суспільному і політичному житті і вимагає, щоб усі люди мали ефективну можливість користування юридичною допомогою, здійснюваною незалежною юридичною професією.

Не втрачають своєї актуальності положення Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства (1988) щодо виокремлення комплексу зобов'язань як юридичного, так і морального характеру, які встановлюються до адвоката. Зобов'язання умовно поділяються на такі категорії: перед клієнтом; перед судом та іншими органами влади, з якими адвокат контактує, виступаючи як довірена особа клієнта або від його імені; перед іншими представниками даної професії в цілому і перед будь-ким з колег зокрема; перед суспільством, для членів якого існування незалежної професії поряд з додержанням правових норм є найважливішою гарантією захисту прав людини перед державною владою та іншими інтересами суспільства.

Окремого значення для України мають положення Рекомендація № R 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів (2000) в частині виокремлення загальних принципів свободи професійної діяльності адвокатів, а саме:

вжиття необхідних заходів для забезпечення поваги до професії адвоката, її захисту та сприяння її свободі, без дискримінації та без неналежного втручання влади чи широкого загалу, зокрема в світлі відповідних положень Європейської конвенції про права людини;

виокремлення спеціального органу, що надаватиме дозвіл на адвокатську практику або приєднання до цієї професії з можливістю перегляду прийнятого рішення незалежним і безстороннім судовим органом;

забезпечення свободи переконань, вираження поглядів, пересування, об'єднання та зібрань; зокрема, можливість наділення правом брати участь у публічних дискусіях з питань, які стосуються права і відправлення правосуддя, і пропонувати реформи законодавства;

заборона на загрозу притягнення до відповідальності чи тиску, за умови відповідності роботи професійними стандартами;

відсутність заборони доступу до суду, в якому адвокати можуть з'являтися в професійній якості відповідно до своєї кваліфікації тощо.

Констатуємо, що переважна більшість міжнародних стандартів діяльності та забезпечення прав адвоката дотримана та імплементована до національного законодавства.

Національний рівень нормативно-правового забезпечення діяльності адвоката первинно ґрунтується на положеннях Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (2012), яким визначено правові засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні. Стратегічне спрямування розвитку адвокатської діяльності закріплено в рішенні Ради адвокатів «Про затвердження Стратегії розвитку Національної асоціації адвокатів України на 2021–2025 роки» (2021). Відповідно, основними напрямками розвитку адвокатури визнано: забезпечення активної участі адвокатів у конституційному процесі та втіленні конституційних змін у чинне законодавство; удосконалення процедури професійної підготовки та розвитку адвокатів; удосконалення дисциплінарних та кваліфікаційних процедур; покращення ефективності системи комунікацій з усіма суб'єктами та учасниками правової реформи в Україні; забезпечення ефективного розвитку міжнародної співпраці НААУ з метою обміну досвідом кращими практиками адвокатського самоврядування та з питань діяльності інституту адвокатури в цілому.

Переважна більшість нормативних актів підзаконного характеру, що спрямовано на забезпечення регулятивного впливу на діяльність адвоката прийнята Радою адвокатів України та з'їздом адвокатів. До прикладу, порядок визначення єдиних засад організації, правового статусу та умов діяльності осіб, що займають посаду помічника адвоката та регламентації умов і порядку використання адвокатами при здійсненні своєї професійної діяльності працівниками помічників (*Про затвердження Положення про помічника адвоката, 2015*); уніфікований звід закріплених традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальнообов'язаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві (*Правила адвокатської етики, 2017*); порядок проходження стажування особами, які успішно склали кваліфікаційний іспит за Програмою складання кваліфікаційного іспиту адвоката та отримали відповідне свідоцтво про складання кваліфікаційного іспиту у кваліфікаційно-дисциплінарній комісії регіону (*Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, 2018*); порядок підвищення кваліфікації адвокатів України, які здійснюють адвокатську діяльність у визначених законом формах (*Про затвердження у новій редакції Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України, 2021*); ведення інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України та адвокатів іноземних держав (*Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру адвокатів України в новій редакції, 2022*) тощо.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення діяльності адвоката є сукупністю положень, що містяться як в міжнародних так і національних правових актах, що регулюють статусні характеристики адвоката, процедуру набуття статусу адвоката та засади здійснення адвокатської діяльності в цілому.

4. Особливості участі адвоката в адміністративному судочинстві

Адвокат під час участі в розгляді публічно-правових спорів набуватиме відповідного адміністративного процесуального положення, тобто закріпленого в Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України) фіксованої моделі поведінки учасника адміністративного процесу, що має вираження в системі процесуальних прав і обов'язків, закріплених за ним, а також визначає юридичний зв'язок цього учасника з адміністративним судом та іншими учасниками адміністративного процесу (Желтобрюх, 2020: 11).

При цьому, адвокат є учасником адміністративного процесу, що наділяється процесуальними правами та обов'язками під час вирішення адміністративних справ та, який вступатиме до адміністративного судочинства з метою захищеності прав інших осіб, а не своїх прав (Ківалов, Осадчий, Закаленко, 2019: 70). Виходячи з положень ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (2012), адвокат може представляти інтереси виключно приватних суб'єктів, а не органів державної чи муніципальної влади.

Крім того, КАС України встановлено, що адвокат може бути представником у справі, який наділяється повноваженнями на ведення справи в суді, здійснює від імені особи, яку він представляє, її процесуальні права та обов'язки (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005). Як слушно зазначено М.В. Джафаровою, будь-який суб'єкт адміністративного процесуального права, включаючи адвоката, відповідно до норм адміністративного процесуального права наділяється процесуальними правами та обов'язками, та може долучатись до судового процесу для захисту прав, свобод та інтересів публічно-управлінського характеру (Джафарова, 2018: 21).

Можемо припустити, що адвокату як учаснику адміністративного судочинства належатимуть такі загальні характеристики (Михайлов, 2005): наділення адміністративною процесуальною правоздатністю; наявність правомочності на реалізацію власної адміністративної процесуальної дієздатності для участі у здійсненні адміністративного процесу за певних умов, для цілей захищеності, відновлення, охорони наданих прав, інтересів учасника суспільних відносин певного типу.

Специфіка участі адвоката в розгляді публічно-правових спорів, опосередкована спеціалізацією адвокатської діяльності та не підлягає нормуванню. При цьому, фактичне залучення адвоката до участі в розгляді публічно-правових спорів жодним чином не впливає на його правовий статус.

5. Conclusions

У статті висвітлено питання, що пов'язані з визначенням функціональних засад діяльності адвоката в адміністративному судочинстві шляхом детермінації сутності правового статусу адвоката та умов його набуття, виокремлення особливостей ролі адвоката як учасника адміністративного судочинства. Правовий статус адвоката запропоновано визначати як юридично закріплене становище фізичної особи у суспільних відносинах, в яких реалізуються її права та обов'язки при здійсненні адвокатської діяльності у межах та в порядку встановленому законодавством. Виокремлено ознаки, що в своїй сукупності позначатимуть те, що фізична особа здійснює адвокатську діяльність.

Нормативно-правове забезпечення діяльності адвоката структуровано таким чином: 1) залежно від рівня правового закріплення шляхом виокремлення національних та міжнародних; 2) залежно від виду джерела права, у якому вони містяться шляхом виокремлення законів України та підзаконних нормативно-правових актів; 3) залежно від предмету правового регулювання шляхом виокремлення: а) тих, що регламентують окремі елементи правового статусу адвоката; б) тих, що регламентують особливості здійснення адвокатської діяльності. Констатовано, що переважна більшість міжнародних стандартів діяльності та забезпечення прав адвоката дотримана та імплементована до національного законодавства.

Встановлено, що специфіка участі адвоката в розгляді публічно-правових спорів, опосередкована спеціалізацією адвокатської діяльності та не підлягає нормуванню, а фактичне залучення адвоката до участі в розгляді публічно-правових спорів жодним чином не впливає на його правовий статус.

Список використаної літератури:

1. Словник юридичних термінів : навч. посіб. / уклад. В.П. Марчук. Київ: МАУП, 2003. 128 с.
2. Гусарев С.Д. Теоретичні аспекти забезпечення правового статусу особистості в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2000. № 1. Ст. 39–44.
3. Панчишин А.В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. Ст. 95–98.
4. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ, 2007. с. 368.
5. Білоус-Осінь Т.І. Концепція уповноваженого економічного оператора в митному законодавстві: дис. канд. юрид. наук. Одеса. 2015. 192 с.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
7. Питання реформування процедури складення кваліфікаційного іспиту для отримання права на заняття адвокатською діяльністю: рішення Ради адвокатів України від 30.03.2018 р. № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr025871-18#Text>

8. Адміністративне право України. Повнийкурс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
9. Основні положення про роль адвоката: міжнародний документ від 01.08.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text
10. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства: міжнародний документ від 01.10.1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text
11. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів: рішення Комітету Міністрів Ради Європи 25 жовтня 2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf
12. Про затвердження Стратегії розвитку Національної асоціації адвокатів України на 2021–2025 роки: рішення Ради адвокатів від 02.07.2021 р. № 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr038871-21#Text>
13. Положення про помічника адвоката: рішення Ради адвокатів України від 25.09.2015 р. № 113. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr113871-15#Text>
14. Правила адвокатської етики: рішення з'їзду адвокатів від 09.06.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
15. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю: рішення Ради адвокатів від 01.06.2018 р. № 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0080871-18#Text>
16. Про затвердження у новій редакції Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України: рішення Ради адвокатів від 03.07.2021 р. № 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr063871-21#Text>
17. Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру адвокатів України в новій редакції: рішення Ради адвокатів від 22.08.2022 р. № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0074871-22#Text>
18. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 15.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20171215#n9553>
19. Желтобрюх І. Адміністративно-процесуальний статус сторін: проблеми визначення змісту та елементів структури. *Юридичний вісник*. 2020. № 3. С. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.1900>
20. Ківалов С.В. Адміністративний процес (загальна частина): навчальний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / С. В. Ківалов, А. Ю. Осадчий, О. В. Закаленко. Одеса, 2019. 224 с.
21. Джафарова М.В. Адміністративне процесуальне право України: питання теорії: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2018. 45 с.
22. Михайлов О.М. Правовий статус інших учасників адміністративного судочинства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 24 с.

References:

1. Slovník yuridychnykh terminiv : navch. posib. / uklad. V.P. Marchuk. Kyiv: MAUP, 2003. 128 s. [Dictionary of legal terms: academic. manual / comp. V.P. Marchuk Kyiv: MAUP, 2003. 128 p.]. [in Ukrainian].
2. Husaryev S.D. (2000) Teoretychni aspekty zabezpechennya pravovoho statusu osobystosti v Ukraini. [Theoretical aspects of ensuring the legal status of an individual in Ukraine.]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho yuridychnoho instytutu MVS Ukrainy* [Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk Legal Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine], 1. pp. 39–44. [in Ukrainian].
3. Panchyshyn A.V. (2010) Ponyattya, oznaky ta struktura katehoriyi «pravovyy status» [Concepts, signs and structure of the category “legal status”]. *Chasopys Kyuyiv's'koho universytetu prava* [Journal of the Kyiv University of Law], 2. pp. 95–98. [in Ukrainian].
4. Stetsenko S.H. (2007) Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]: navch. posib. Kyiv. p 368. [in Ukrainian].
5. Bilous-Osin T.I. (2015) Kontseptsiya upovnovazhenoho ekonomichnogo operatora v mytnomu zakonodavstvi [The concept of an authorized economic operator in customs legislation: dissertation]: dys. kand. yuryd. nauk. 192 p. [in Ukrainian].
6. Pro advokaturu ta advokat-s'ku diyal'nist': Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 r. № 5076 [On advocacy and advocacy: Law of Ukraine dated July 5, 2012]. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> [in Ukrainian].
7. Pytannya reformuvannya protsedury skladennya kvalifikatsiynoho ispytu dlya otrymannya prava na zanyattya advokats'koyu diyal'nistyu: rishennya Rady advokativ Ukrainy vid 30.03.2018 r. № 25 [The issue of reforming the procedure for passing the qualifying exam for obtaining the right to practice law: the decision of the Bar Council of Ukraine dated March 30, 2018]. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr025871-18#Text>[in Ukrainian].
8. Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]. *Povnyykurs: pidruchnyk / za red. V. Halun'ka, O. Pravotorovoyi. Vydannya tretye. Kyiv: Akademiya administratyvno-pravovykh nauk, 2020. 466 s.* [in Ukrainian].
9. Osnovni polozhennya pro rol' advokata: mizhnarodnyy dokument vid 01.08.1990 r. [Basic provisions on the role of a lawyer: an international document dated August 1, 1990]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text [in Ukrainian].
10. Zahal'nyy kodeks pravyl dlya advokativ krayin Yevropeys'koho Spivtovarystva: mizhnarodnyy dokument vid 01.10.1988 r. [The general code of rules for lawyers of the countries of the European Community: an international document dated October 1, 1988.]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text [in Ukrainian].
11. Rekomendatsiya № R (2000) 21 Komitetu Ministriv derzhavam-chlenam pro svobodu profesiynoyi diyal'nosti advokativ: rishennya Komitetu Ministriv Rady Yevropy 25 zhovtnya 2000 r. [Recommendation No. R (2000) 21 of the Committee of Ministers to member states on the freedom of professional activity of lawyers: decision of the Ministers of the

- Council of Europe on October 25, 2000.]. Retrieved from: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf[in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennya Stratehiyi rozvytku Natsional'noyi asotsiatsiyi advokativ Ukrayiny na 2021–2025 roky: rishennya Rady advokativ vid 02.07.2021 r. № 38 [On approval of the Development Strategy of the National Bar Association of Ukraine for 2021–2025: decision of the Bar Council dated 07/02/2021]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr038871-21#Text> [in Ukrainian].
 13. Polozhennya pro pomichnyka advokata: rishennya Rady advokativ Ukrayiny vid 25.09.2015 r. № 113 [Provisions on the lawyer's assistant: decision of the Bar Council of Ukraine dated September 25, 2015]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr113871-15#Text>[in Ukrainian].
 14. Pravyly advokat-s'koyi etyky: rishennya z'yizdu advokativ vid 09.06.2017 r. [Rules of lawyer ethics: the decision of the Congress of Lawyers dated June 9, 2017]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>[in Ukrainian].
 15. Polozhennya pro orhanizatsiyu ta poryadok prokhozheniya stazhuvannya dlya otrymannya osoboyu svidotstva pro pravo na zanyattia advokat-s'koyu diyal'nisty: rishennya Rady advokativ vid 01.06.2018 r. № 80 [Regulations on the organization and procedure of internship for a person to obtain a certificate of the right to practice law: decision of the Council of Advocates dated June 1, 2018]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0080871-18#Text>[in Ukrainian].
 16. Pro zatverdzhennya u noviy redaktsiyi Poryadku pidvyshchennya kvalifikatsiyi advokativ Ukrayiny: rishennya Rady advokativ vid 03.07.2021 r. № 63 [On the approval of the new version of the Procedure for improving the qualifications of lawyers of Ukraine: the decision of the Bar Council dated July 3, 2021]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr063871-21#Text>[in Ukrainian].
 17. Pro zatverdzhennya Poryadku vedennya Yedynoho reyestru advokativ Ukrayiny v noviy redaktsiyi: rishennya Rady advokativ vid 22.08.2022 r. № 74 [On the approval of the Procedure for maintaining the Unified Register of Advocates of Ukraine in the new version: the decision of the Council of Advocates dated August 22, 2022.]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0074871-22#Text>[in Ukrainian].
 18. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 06.07.2005 r. № 2747-IV [Administrative Judicial Code of Ukraine: Law of Ukraine dated July 6, 2005]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20171215#n9553> [in Ukrainian].
 19. Zheltobryukh I. (2020) Administratyvno-protseual'nyy status storin: problemy vyznachennya zmistu ta elementiv struktury [Administrative-procedural status of the parties: problems of determining the content and elements of the structure]. Yurydychnyy visnyk [Legal Bulletin]. 3. pp. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.1900> [in Ukrainian].
 20. Kivalov S.V. (2019) Administratyvnyy protses (zahal'na chastyna) [Administrative process (general part)]: navchal'nyy posibnyk (dlya zdobuvachiv vyshchoyi osvity dennoyi formy navchannya). Odesa, 224 p. [in Ukrainian].
 21. Dzhafarova M.V. (2018) Administratyvne protseual'ne pravo Ukrayiny: pytannya teorii [Administrative procedural law of Ukraine: issues of theory:]: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk. Kharkiv, 45 p. [in Ukrainian].
 22. Mykhaylov O.M. (2015) Pravovyy status inshykh uchasykiv administratyvnoho sudochynstva v Ukrayini [Legal status of other participants in administrative proceedings in Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Odesa, 24 p. [in Ukrainian].